

ikke tilgængelige tekster som en helt nødvendig forudsætning for at kunne tilegne sig kritikken af den politiske økonomi.

Bogen slutter med nogle betragtninger om kapitalismen i dag og socialismens fremtidsudsigter (pp. 143 ff og 153). I den moderne kapitalisme er der ifølge Schanz ingen fattigdom og elendighed, ingen intersemmodsatninger og konflikter, ingen udbytning og undertrykkelse - måske dog, tilføjer Schanz forsigtigt, alligevel lidt i „randområderne“ og „partielt“ i centrene (p. 144). Men generelt er kapitalismen karakteriseret ved harmoni og velstand og tilige justeret og inddæmmet af en „moderne kultur“ (pp. 144 og 153). Her afsløres det også, hvorfor Schanz igen og igen bebrejder Marx hans angivelige mangel på kulturbegreb. Den „moderne kultur“ indebærer for Schanz en vigtig inddæmning og regulering af den rå kapitalisme. Politisk aktion er her erstattet af en vag „kultur“-kritik.

Hvad socialismen angår, så er den brudt sammen med Sovjetunionens sammenbrud (pp. 12 og 143). Det forhold, at Schanz så andre steder i bogen karakteriserer Sovjetunionens økonomiske og sociale system som „statskapitalisme“ (se for eksempel pp. 112 og 142), giver ham ikke anledning til blot et øjeblikks eftertanke: Hvorledes kan et sammenbrud af et statskapitalistisk system være identisk med „socialismens sammenbrud“? Nej, socialismen er totalt forsvundet som alternativ og korrektur (p. 15), ja, mere end det: Socialismen var altid en misforståelse. Socialisme kan aldrig realiseres (p. 143).

Dette er jo ganske utroligt: Den person der i 1970'erne fremstod som den studentikose venstrefløjs åndelige guru, og som blev citeret igen og igen, når teksterne skulle udlægges på den „rigtige“ måde, undsiger her helt og aldeles socialismen som projekt, samtidig med at han idylliserer kapitalismen. Han synger i dag frejdigt med i tidens store kor om „socialismens sammenbrud“ og kapitalismens fortræffelighed og eviggyldighed. Og tilbage af den gamle kritik er blot lidt uforpligtende snak om „modernitet“, „kultur“ og „civilsamfund“.

Schanz har med denne bog ikke blot rejst et mindesmærke over sig selv og kapitallogikken, men tillige også et mindesmærke over den generation, hvoraf så utroligt mange kun alt for let og hastigt flygtede fra deres ungdoms idealer, da vinden begyndte at blæse koldt fra højre.

Curt Sørensen
Institut for Statskundskab
Aarhus Universitet

Stig Hjarvard, *Internationale TV-nyheder*, København: Akademisk Forlag, 1995.

Bogen er det afsluttende led i Stig Hjarvards ph.d.-uddannelse, og som sådan afspejler den en grundig indsats over for et særdeles relevant fænomen. Alle TV-stationer er afhængige af den internationale nyhedsformidling, i det om-

ikke tilgængelige tekster som en helt nødvendig forudsætning for at kunne tilegne sig kritikken af den politiske økonomi.

Bogen slutter med nogle betragtninger om kapitalismen i dag og socialismens fremtidsudsigter (pp. 143 ff og 153). I den moderne kapitalisme er der ifølge Schanz ingen fattigdom og elendighed, ingen intersemmodsatninger og konflikter, ingen udbytning og undertrykkelse - måske dog, tilføjer Schanz forsigtigt, alligevel lidt i „randområderne“ og „partielt“ i centrene (p. 144). Men generelt er kapitalismen karakteriseret ved harmoni og velstand og tilige justeret og inddæmmet af en „moderne kultur“ (pp. 144 og 153). Her afsløres det også, hvorfor Schanz igen og igen bebrejder Marx hans angivelige mangel på kulturbegreb. Den „moderne kultur“ indebærer for Schanz en vigtig inddæmning og regulering af den rå kapitalisme. Politisk aktion er her erstattet af en vag „kultur“-kritik.

Hvad socialismen angår, så er den brudt sammen med Sovjetunionens sammenbrud (pp. 12 og 143). Det forhold, at Schanz så andre steder i bogen karakteriserer Sovjetunionens økonomiske og sociale system som „statskapitalisme“ (se for eksempel pp. 112 og 142), giver ham ikke anledning til blot et øjeblikks eftertanke: Hvorledes kan et sammenbrud af et statskapitalistisk system være identisk med „socialismens sammenbrud“? Nej, socialismen er totalt forsvundet som alternativ og korrektur (p. 15), ja, mere end det: Socialismen var altid en misforståelse. Socialisme kan aldrig realiseres (p. 143).

Dette er jo ganske utroligt: Den person der i 1970'erne fremstod som den studentikose venstrefløjs åndelige guru, og som blev citeret igen og igen, når teksterne skulle udlægges på den „rigtige“ måde, undsiger her helt og aldeles socialismen som projekt, samtidig med at han idylliserer kapitalismen. Han synger i dag frejdigt med i tidens store kor om „socialismens sammenbrud“ og kapitalismens fortræffelighed og eviggyldighed. Og tilbage af den gamle kritik er blot lidt uforpligtende snak om „modernitet“, „kultur“ og „civilsamfund“.

Schanz har med denne bog ikke blot rejst et mindesmærke over sig selv og kapitallogikken, men tillige også et mindesmærke over den generation, hvoraf så utroligt mange kun alt for let og hastigt flygtede fra deres ungdoms idealer, da vinden begyndte at blæse koldt fra højre.

Curt Sørensen
Institut for Statskundskab
Aarhus Universitet

Stig Hjarvard, *Internationale TV-nyheder*, København: Akademisk Forlag, 1995.

Bogen er det afsluttende led i Stig Hjarvards ph.d.-uddannelse, og som sådan afspejler den en grundig indsats over for et særdeles relevant fænomen. Alle TV-stationer er afhængige af den internationale nyhedsformidling, i det om-

fang det ikke er muligt at have egne korrespondenter overalt, hvor der foregår noget. Afhængigheden af det internationale nyhedstilbud er altså stor, og der er derfor megen grund til at beskæftige sig med dette aspekt af det moderne samfund.

Hjarvad giver indledningsvis en kritisk gennemgang af forskellige metodiske og teoretiske tilgangsvinkler til at studere nyhedsformidling, og allerede her afslører Hjarvad en styrke i overblik, som også viser sig i senere dele af afhandlingen. Hjarvad giver kapitlet „Tal og Tolkning“ en undertitel, der påpeger at han opfatter sit indlæg som en revurdering af forholdet mellem kvantitative og kvalitative metoder i medieforskningen. Denne understregning af, at det for ham (og mange andre med en humanistisk tilgangsvinkel til medieforskning) er noget nyt, at der ligger en kvalitativ vurdering forud for en kvantitativ opgørelse, virker en anelse komisk, uanset at kapitlets indhold er ganske korrekt og særdeles relevant, men altså ikke særligt nyt for medieforskere med en samfundsfaglig tilgangsvinkel til medieforskning.

Etableringen af det vesteuropæiske TV-nyhedssamarbejde beskrives i mange detaljer, og der gennemgås en lang række gamle indholdsanalyser af nyhedsudvekslingen, forstået som tilbud via European Broadcasting Union (EBU) fra årene 1965 til 1983.

Det selvstændige i Hjarvads analyse er en grundig gennemgang af nyhedsudvekslingens ekspansion samt en beskrivelse af udviklingen af regionale samarbejder til udveksling af TV-nyheder i 3. verdenslande med særligt henblik på EBU's rolle i denne nyhedsudveksling. Ud over at beskrive udviklingen i nyhedsstrømmen er vægten lagt på en analyse af forholdet mellem billede og tale, en analyse, der blandt andet bygger på Roland Barthes' opfattelse af tekstens repression versus billedets frihed.

Ud fra en politologisk tilgangsvinkel er den største interesse nok knyttet til kapitlet om, hvorvidt de såkaldte pan-europæiske TV-nyheder kan bidrage til en europæisk politisk offentlighed. Lige netop dette er et af tidens store spørgsmål. Hvilken form for politisk offentlighed kommer der ud af det brogede billede, den omfattende nyhedsdækning giver mulighed for? Hvilket Europa og hvilken verden er det, vi lever i?

Som sædvanligt er en af konklusionerne, at tilbuddet kan reguleres normativt eller på anden vis, hvilket efterspørgslen ikke kan. Denne konklusion gælder i særlig høj grad med hensyn til nyhedsformidlingstilbuddet til redaktionerne, som har store mængder stof at vælge ud af, men som alligevel vælger efter stort set de samme nyhedskriterier, hvorfor nyheder rundt om i Europa og i store dele af verden ligner hinanden, hvad zapning over de forskellige landes TV-nyhedsprogrammer let kan vise.

Med hensyn til seerne ligger det derimod anderledes; de følger nyhedsprogrammerne, hvor redaktionschefer og lignende har foretaget udvælgelsen. Seerne er afhængige af den internationale nyhedsstrøms passeren gennem diverse nyhedsredaktioner. Endnu kan man ikke selv selekttere sine nyheder ved at vælge enkeltdele af et nyhedsprogram, førend tilbuddet i form af alle nyhederne (minimum oversigten) er kendt. Men det er kun et spørgsmål om

tid, før man ikke behøver at lytte og se på noget, som falder uden for ens interessesfære, emnemæssigt og/eller geografisk, og indtil da kan man sige, at den internationale nyhedsudveksling i høj grad er værd at beskæftige sig med. Hjarvads afhandling kan derfor anbefales til forståelse af, hvordan denne internationale strøm har udviklet sig.

Karen Siune
Institut for Statskundskab
Aarhus Universitet

Jens-Jørgen Jensen og Märta-Lisa Magnusson, *Rusland - samling eller sammenbrud?*, Fshjerg: Sydjysk Universitetsforlag, 1995, 302 s., kr. 285,00.

Ruslands udvikling efter 1991 har på mange måder kunnet ses som en gentagelse af de økonomiske og politiske processer, der førte til Sovjetunionens sammenbrud. Det kommunistiske partis opløsning og svækkelsen af den politiske centralmagt har i forening med en øget differentiering mellem rige og fattige dele af landet medført en regional selvbevidsthed, der i flere tilfælde har ført til egentlige selvstændighedskrav. En proces, der mest spektakulært førte til krigen i Tjetjenien.

Det er disse regionale opløsningstendenser og forsøgene fra en usikker politisk centralmagt på at holde sammen på Rusland, der er emnet for Jens-Jørgen Jensen og Märta-Lisa Magnussons bog. Der er her tale om den suverænt mest dækkende beskrivelse på dansk af dagens kaotiske Rusland. Den indledes med tre små kapitler om den økonomiske og politiske udvikling i Rusland efter Sovjetunionens opløsning og afsluttes med et kapitel om Ruslands forhold til udlandet. Den absolutte hovedvægt i bogen ligger imidlertid på den grundige gennemgang af den politiske og økonomiske udvikling i Ruslands regioner. 200 af de i alt 275 tekstsider er således helliget gennemgangen af udviklingen i regionale områder, der indtil nu har været ukendt for de fleste.

Bogen er uhyre dækkende i sin detail-rigdom om udviklingen i de enkelte regioner og vil som sådan kunne have stor værdi for enhver, der fra et kommercielt eller bistandssynspunkt beskæftiger sig med konkret arbejde i Ruslands regioner. I det perspektiv kan det undre, at bogen ikke er udstyret med et stikordsregister. Hertil kommer, at bogens styrke så absolut er den empiriske detail-rigdom. Man skal ikke forvente at få føjet nye perspektiver til den generelle diskussion om økonomiske og politiske udviklingsstrategier i post-kommunistiske samfund. I de politiske og økonomiske afsnit beskrives mainstream teorierne nok, men uden at de diskuteres i lyset af de russiske erfaringer. Afsnittene om regionerne er udelukkende beskrivende uden drøftelse af, hvad den russiske udvikling kan bidrage med til den generelle forståelse af nationalitets- og regionaliseringsproblemerne.